

Özet

Dünyada din ile ilgili herhangi bir dersin okul programlarında nasıl yer alacağı konusu geçmişten günümüze tartışıla gelmiş temel konulardandır. Bu konuda yapılan tartışmalar, devletin bir dinin öğretilmesinde katkıda bulunup bulunamayacağı, devletin ya da okulun bir dini zorla öğretip öğretemeyeceği, dersin içeriğinin bir dini ya da mezhebi benimsetecek şekilde yahut sadece kültür olarak verilmesi şeklinde hazırlanması vb. konularda yoğunlaşmaktadır. Bu tartışmalar her ülkenin kendi toplumsal, kültürel ve devlet yapısına yahut sahip oldukları tarihi tecrübelerine göre farklılık göstermektedir.

Dünyada din eğitiminin verildiği ülkeler göz önüne alındığında genel olarak iki yaklaşım görülmektedir: Confessional ve non confessional.

Din eğitimi (mezhebe/dine dayalı öğretme yaklaşımı: confessional) yaklaşımına göre dersin konularını belli bir din oluşturmakta ve bu dini benimsetmek, sevdirmek amaçlanmaktadır. Bu din dersinin adı da ilgili dinin adı olmaktadır; Katolik Din Dersi gibi. Bu tip bir din dersinde başka dinlere yer verilse bile o dinin bakış açısı ile öğretim yapılır.

Din öğretimi (mezhebe/dine dayalı olmayan öğretme yaklaşımı: non confessional) yaklaşımına göre ise din derslerinde herhangi bir din esas alınmamaktadır. Bu tip din derslerinde, genellikle o bölgenin ya da ülkenin benimsediği din ağırlıklı olacak şekilde planlanır ancak diğer dinler de öğretilir. Bu tarz bir din dersinde bir kültür olarak öğretilir: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi gibi

Türkiye’de okullarda din dersinin nasıl yapılması gerektiği konusunda Türkiye oldukça geniş bir deneyim geçmişine sahiptir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi 1982 Anayasasının 24. Maddesi ile ilk ve orta dereceli okullarda zorunlu hale getirilmiştir.

Bu çalışmada Türkiye’de Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde farklı dinlerin öğretiminin nasıl yapıldığı ele alınmıştır. Bu amaçla zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Derslerinin programları incelenmiş, programlarda farklı dinlerin yer aldığı kısımlar tespit edilmiş ve çok kültürlülük bağlamında analiz yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Din Eğitimi ve Öğretimi, Çok Kültürlülük, Türkiye’de Okulda Din Dersi,

Giriş

Dünyada din ile ilgili herhangi bir dersin okul programlarında nasıl yer alacağı konusu geçmişten günümüze tartışıla gelmiş temel konulardandır. Bu konuda yapılan tartışmalar, devletin bir dinin öğretilmesinde katkıda bulunup bulunamayacağı, devletin ya da okulun bir dini zorla öğretip öğretemeyeceği, dersin içeriğinin bir dini ya da mezhebi benimsetecek şekilde yahut sadece kültür olarak verilmesi şeklinde hazırlanması vb. konularda yoğunlaşmaktadır. Bu tartışmalar her ülkenin kendi toplumsal, kültürel ve devlet yapısına yahut sahip oldukları tarihi tecrübelerine göre farklılık göstermektedir.²

Dünyada din eğitiminin verildiği ülkeler göz önüne alındığında genel olarak iki yaklaşım görülmektedir: Confessional ve non confessional.

Din eğitimi (mezhebe/dine dayalı öğretme yaklaşımı: confessional) yaklaşımına göre dersin konularını belli bir din oluşturmakta ve bu dini benimsetmek, sevdirmek amaçlanmaktadır. Bu din dersinin adı da ilgili dinin adı olmaktadır; Katolik Din Dersi gibi. Bu tip bir din dersinde başka dinlere yer verilse bile o dinin bakış açısı ile öğretim yapılır.

Din eğitimi (mezhebe/dine dayalı olmayan öğretme yaklaşımı: non confessional) yaklaşımına göre ise din derslerinde herhangi bir din esas alınmamaktadır. Bu tip din derslerinde, genellikle o bölgenin ya da ülkenin benimsediği din ağırlıklı olacak şekilde planlanır ancak diğer dinler de öğretilir. Bu tarz bir din dersinde bir kültür olarak öğretilir: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi gibi

Türkiye' de Okullarda Din Dersleri

Türkiye'de okullarda din dersinin nasıl yapılması gerektiği konusunda Türkiye oldukça geniş bir deneyim geçmişine sahiptir. Cumhuriyetten günümüze kadar farklı yaklaşımlar denenmiş, nihayet 1982 Anayasasının 24. Maddesi ile zorunlu hale getirilmiştir.

“Din ve ahlak eğitim ve öğretimi Devletin denetim ve gözetimi altında yapılır. Din Kültürü ve Ahlak Öğretimi ilk ve orta öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.”

Anayasaya bağlı olarak hazırlanan Din Kültürü ve Ahlak bilgisi ders programı farklı aile ortamları ve kültürel ortamlardan gelen öğrencilere ülkemizde yaşanan dini mezhebe

¹ 9-13 Aralık tarihlerinde Fas Rabat'ta, Uluslararası Kültürlerarası Etkileşim Araştırmaları Derneği'nin (ARIC) 5. Muhammed Üniversitesi'nde düzenlediği Kongre'de Türkiye'de Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi'nde Diğer Dinler Öğretimi. (Hayri Güzel ile birlikte).

XIVe Congrès de l'Association pour la Recherche Interculturelle (ARIC) qui se tiendra à l'Université Mohammed V - Souissi à Rabat (Maroc) du 9 au 13 décembre 2013; "L'enseignement d'autres religions en Turquie dans le cadre du cours de Culture religieuse et de Connaissances morales." (Avec Hayri GUZEL).

² Halit Ev, “İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programı Hakkında Bir Değerlendirme”, *DEÜİFD*, XXXII/2010, s. 139-167.

bağlı olmayan bir yaklaşımla sunmayı amaçlamıştır. Böylece derste bir taraftan öğrencilere ülke kültürünün İslam dinine ait geleneklerini öğretmek, diğer taraftan da öğrencileri diğer insanlar, kültürler ve dinlerle bir arada yaşamaya teşvik etmek amaçlanmıştır.³

Bu amaca uygun olarak Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı, 2004 yılından başlayarak Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerin öğretim programlarını değiştirmiştir. Bu çerçevede, 2010 yılında son şekli verilen İlköğretim ve Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programları, 2011- 2012 öğretim yılında uygulanmak üzere yürürlüğe konulmuştur.

İlköğretim okullarında 4-8.sınıflarda haftada 2 saat ve ortaöğretim okullarında haftada bir saat olmak üzere tüm öğrenciler için zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi yer almaktadır. Bu derse Müslüman olmayan öğrenciler isterlerse girmemekte ve merkezî sınavlarda bu dersle ilgili soru sorulmamaktadır. Bu zorunlu derslerin yanında ilk ve orta dereceli okullarda seçmeli dersleri isteyen öğrenciler almaktadır.

Genel ilk ve ortaöğretim yanında din görevlisi yetiştiren İmam Hatip Ortaokul ve liselerinde ise doğal olarak İslam dini ayrıntılı olarak öğretilmektedir.

Türkiye’ de Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Diğer Dinlerin Öğretimi

DKAB Programın kuramsal temellerini, “insana saygı, düşünceye saygı, hürriyete saygı, ahlaki olana saygı ve kültürel mirasa saygı” kavramları oluşturmaktadır. Burada saygı kelimesi “düşünmek, tanımak, anlamak, sorgulamak ve değerlendirmek” anlamında kullanılmaktadır. Saygı duymak, düşünmeyi, tanımayı, sorgulamayı ve bir değerlendirmeye gitmeyi gerektirmektedir.⁴ Bu kavramları bir bütün halinde düşündüğümüzde diğer dinlerin öğretimine saygı çerçevesinde yer verilmesi gerektiğini çıkarabiliriz.

Diğer dinlerin öğretiminin “Toplumsal Temel”i, “Amaç, davranışlarımızla sorumlu olduğumuz veya davranışlarını tanımak durumunda olduğumuz toplumsal çevreye, İslam ahlakı yolu ile yaklaşabilmektir. Hangi görevde veya sosyal faaliyette bulunursak bulunalım, arkadaşlık, komşuluk ilişkilerinde davranışlarımıza yön veren inanışlarımızı hesaba katmak durumundayız. Türk vatandaşı olarak herkes, Türkiye’de yaşanan dinler hakkında bilgi sahibi olmak ve onların müntesiplerine kendi dininin ahlak ilkeleri çerçevesinden, rastgele değil, ilkeli davranmak durumundadır.”⁵ şeklinde yer almaktadır.

Diğer dinlerin öğretiminin gerekliliği konusunda “Evrensel Temel” başlığı altında “Dünyadaki hızlı değişiklikler ülkemizde yaşanan dinler hakkında da temel bilgilerin

³ Halit Ev, “İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programı Hakkında Bir Değerlendirme”, DEÜİFD, XXXII/2010, s. 139-167.

⁴ Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, İlköğretim ve Orta Öğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programları, Devlet Kitapları Müdürlüğü, İstanbul, 2010 s. 3-6.

⁵ İlköğretim ve Orta Öğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programları, s. 8.

öğrenilmesini zorunlu hale getirmiştir. Bu, diğer toplumları anlayabilmek, onlarla anlaşabilmek, iyi ilişkiler kurabilmek, bu ilişkileri geliştirebilmek için, onların inançlarını, davranışlarını, kültürlerindeki farklılığın sebeplerini ve davranışlarına yön veren değerlerini yakından tanımayı gerektirir. Çünkü diğer toplumların dinî ve ahlakî yaşayışları hakkında bilgi sahibi olmak, onlarla kolay ilişki kurmayı sağlar.” denilmektedir.

Programın vizyonunda diğer dinlerin öğretimiyle ilgili olarak “İnsanlık tarihi boyunca birey ve toplum üzerinde etkili olan, dini doğru anlayan ve yorumlayan; İslam dininin kültür, dil, sanat, örf ve âdetler üzerindeki etkisini dikkate alarak İslâm dinini ve bundan kaynaklanan ahlâk anlayışı ile örf ve âdetleri tanıyan; kendi dininden ve başka dinlerden olanlara karşı anlayışlı davranışlarda bulunan, diğer dinleri tanıyan; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir.” denilmektedir.

Programın temel yaklaşımında din öğretimi ve diğer dinlerin öğretimiyle ilgili olarak, din bilimsel yaklaşımın kabul edildiği ve bu bağlamda “Gerek İslam gerekse diğer dinler hakkında bilimsel ve araştırmaya dayalı bilgi ön planda tutulmuş, batıl ve hurafeye dayalı yanlış bilgilerden uzak durulmuştur. ... Hatta diğer dinlere de yer verilerek dinler arası açılımlı bir ders niteliği kazandırılmıştır.”⁶ denilmektedir.

Bu çerçevede programın hazırlanmasında “Öğrencilerin inanç ve kültür dünyalarına genişlik kazandırmak ve başka dinlerden olanlara karşı daha hoşgörülü ve anlayışlı davranışlarda bulunmalarını sağlamak amacıyla diğer dinler hakkında genel bilgilerin verilmesi, ... hedef alınmıştır.” denilmektedir.

Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Programında Diğer Dinlerin Öğretimi

12. sınıf “Din, Kültür ve Medeniyet” öğrenme alanındaki “Yaşayan Dinler ve Benzer Özellikleri” ünitesinde, “Yaşayan Dinlere Genel Bir Bakış” başlığı altında dinin evrensel ve köklü bir kurum olduğu vurgulanmaktadır. Farklı toplum ve milletlerin farklı kültür, gelenek ve göreneklere bulunduğu ifade edilmektedir.⁷

Programa uygun olarak Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam dini ilahi dinler olarak isimlendirilmekte ve her birinin aynı kökenden geldiği ifade edilerek bu dinlerin vahiy yoluyla geldiği açıklanmaktadır.

Hint Dinleri başlığı altında Hinduizm, Budizm, Caynizm, Sihizm ; Çin ve Japon Dinleri başlığı altında Taoizm, Konfüçyanizm, Şintoizm; Geleneksel Dinler başlığı altında ise

⁶ İlköğretim ve Orta Öğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programları, s. 10-11.

⁷ Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, **Orta Öğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programları**, Devlet Kitapları Müdürlüğü, İstanbul 2010 s. 30.

ilkel kabile dinleri hakkında bilgi verilmekte; Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam dininin inanç konusundaki benzer özellikleri geniş bir şekilde ele alınmaktadır.

Ahlak Özellikleri alt başlığında Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam dininin inanç, ibadet ve ahlak özellikleri tablo halinde bir bütün olarak görselleştirilmiştir.(Tablo-1)⁸

İLAHÎ DİNLERİN İNANÇ, İBADET, ÖZELLİKLERİNİ SINIFLANDIRIYORUM	İNANÇ ÖZELLİKLERİ	İBADET ÖZELLİKLERİ	AHLAK ÖZELLİKLERİ
İSLAMİYET	<ul style="list-style-type: none"> - Allah inancı vardır. - Kutsal kitabı Kur'an-ı Kerimdir. - Allah'a, meleklerle, kitaplara, peygamberlere ve ahirete inanılır. 	<ul style="list-style-type: none"> - İbadet yeri camidir. - Namaz, oruç, zekât, hac önemli ibadetlerdir. 	<ul style="list-style-type: none"> - Barış - Zina etmemek - Dostluk - Hırsızlık yapmamak - Kardeşlik - İyilik - İnsan öldürmemek
HIRİSTİYANLIK	<ul style="list-style-type: none"> - Teslis (Baba-Oğul-Kutsal Ruh) inancı vardır. - Kutsal kitabı İncil'dir. - Ahiret inancı vardır. 	<ul style="list-style-type: none"> - İbadet yeri kilisedir. - Günlük ibadetler ve pazar ayinleri vardır. - Vaftiz ve günah çıkartma önemlidir. 	<ul style="list-style-type: none"> - Hoşgörü - Merhamet - Öldürmeyeceksin - Cömertlik - Sevgi ve saygı
YAHUDİLİK	<ul style="list-style-type: none"> - Tek Tanrı (Yehova) inancı vardır. - Kutsal kitap Tevrat'tır. - Melek ve ahiret inancı vardır. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sinagog, havra, ev ibadet yerleridir. - Günlük ve haftalık ibadetler vardır. - "On Emir" önemlidir. 	<ul style="list-style-type: none"> - Çalmayacaksın - Cömertlik

Bu ünite de ayrıca dinlerde çevre bilinci ve küreselleşen dünyada dinler arası ilişkiler konularına yer verilmektedir. Dinlerde çevre bilinci alt başlığında tüm dinlerin söylemleri dikkate alınarak çevre konusuna duyarlı olmaya vurgu yapılmaktadır.

Küreselleşen dünyada, dinler arası ilişkiler alt başlığı altında dinler arası ilişkilere vurgu yapılmakta ve Kur'an ve İncil'den hoşgörü ve diyalogla ilgili ayetler verilmektedir. Bu konuda Katolik Kilisesinin diyalog ve Müslümanlara saygı konusundaki yaklaşımları verilmektedir.

⁸ İlköğretim ve Orta Öğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programları, s. 202

Ünitenin sonunda dinlerin benzer özellikleri başlığı altında dinlerin inanç ve ahlakla ilgili ortak özellikleri açıklanmaktadır. İnanç özellikleri alt başlığı altında dinlerin Tanrı, kutsal kitap, peygamberlik, ahiret inançları hakkında karşılaştırmalı olarak bilgiler yer almaktadır.

Din, Kültür ve Medeniyet öğrenme alanını içinde yer alan bu ünitenin kazanımları şöyle sıralanmıştır:

1. Günümüzdeki başlıca dinleri tanır.
2. Vahye dayalı dinlerin tarihî gelişim sürecindeki genel özelliklerini ve kökensel ilişkilerini fark ederek örneklerle açıklar.
3. Hinduizm, Budizm, Caynizm ve Sihizmin genel özelliklerini tanır.
4. Taoizm, Konfüçyanizm ve Şintoizmin genel özelliklerini açıklar.
5. Geleneksel dinlerinin genel özelliklerini açıklar.
6. Dinlerin inanç, ibadet ve ahlak özellikleri bulunduğunu fark eder.
7. Dinlerdeki tanrı, ahiret, peygamberlik ve kutsal kitap inançlarını karşılaştırır.
8. Dinlerdeki çeşitli ibadetleri benzer ve farklı yönleriyle karşılaştırır.
9. Dinlerdeki dua tezahürlerini örneklerle açıklar.
10. Dinlerde ibadetlerin yapıldığı mekânlara örnekler verir.
11. Çeşitli dinlerde önemli gün ve geceler bulunduğunu fark ederek örnekler verir.
12. Dinlerin ortak evrensel ahlak ilkelerinin neler olduğunu belirler.
13. Toplumsal barış ve huzurun sağlanmasında inanca saygının önemini kavrar.
14. Dinlerin çevrenin korunmasına gösterdiği önemi fark eder ve örneklendirir.
15. Küreselleşen dünyada dinler arası ilişkilerin önemini fark eder.⁹

Kazanımlarda, yaşayan dinlerin temel ve ortak özelliklerine vurgu yapılması önerilmektedir. Öncelikle verilecek değerler olarak hoşgörü ve saygı sayılmaktadır. Örnek etkinlik olarak dinlerin, kaynaklarına göre şema halinde gösterilmesi, dinlerin ortak yönlerini gösteren kavram haritası oluşturmaları ve kutsal kitaplarda barış ve hoşgörü konusunda ayetler bulmaları önerilmektedir.

9. sınıf “İnanç” öğrenme alanının ilk ünitesi “İnsan ve Din” dir. Bu başlık altında insanın evrendeki konumu ile din-insan ilişkisi, Allah-insan ilişkisi ve Allah inancı oldukça geniş bir şekilde yer almaktadır. İnanmanın çeşitli biçimleri olarak, Monoteizm, Politeizm, Gnostisizm, Agnostisizm ve Ateizm’den inanma şekilleri olarak bahsedilmektedir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programında Diğer Dinlerin Öğretimi

⁹ İlköğretim ve Orta Öğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programları, s.59.

8. sınıf “Din ve Kültür ” öğrenme alanındaki “Dinler ve Evrensel Öğretileri” ünitesinde, “Din Niçin Evrensel Bir Gerçekliktir?” başlığı altında, dinin evrensel ve köklü bir kurum olduğu vurgulanmaktadır. Farklı toplum ve milletlerin farklı kültür, gelenek ve görenekleri bulunduğu ifade edilmektedir.¹⁰

Aynı ünite de “Günümüzde Yaşayan Dinleri Tanıyalım” başlığı altında; İslamiyet, Hıristiyanlık, Yahudilik, Hinduizm ve Budizm dinlerinin öğütlerine yer verilmiş ve bütün dinlerde ortak olan doğruluk, temizlik, iyilik, yardımseverlik, çevreyi koruma gibi bazı davranışlar ele alınarak, bu davranışların bütün dinlerde tavsiye edildiği, hoş görüldüğü belirtilmiştir.

“Dinlerin ve İslam’ın Evrensel Öğütleri” başlığı altında ise özellikle başkalarının inançlarına hoşgörülü olunması gerektiği üzerinde durulmuştur.

Ünitenin ilk sayfasında büyük dinleri temsil eden, Kudüs’teki Mescid-i Aksa, Kâbe, Kilise, Hindulara ait bir yapı ve Budistlere ait bir heykel resmlerine yer verilmiştir. Tevrat, Zebur, Kuran’ı bir arada gösteren bir resim ile bunların altında, “iyilik, yardımlaşma, çalmamak” gibi bütün dinlerde var olan bazı önemli öğütlere yer verilmiştir.

Din ve Kültür öğrenme alanı içinde yer alan bu ünitenin kazanımları şöyle sıralanmıştır:

- 1.Evrenselliğin ve evrensel değerlerin anlamını yorumlar.
- 2.Dinin evrensel bir olgu olduğunun farkına varır.
- 3.Günümüzde yaşayan dinleri temel özellikleriyle tanıır.
- 4.İslam’ın dinler arasındaki yerini açıklar.
- 5.Dinlerin ve İslam’ın evrensel öğütlerine örnekler vererek bunların insanlık için önemini fark eder.
- 6.Farklı din ve inançlara hoşgörülü olur.¹¹

Kazanımların öğretilmesinde yaşayan dinlerin temel ve ortak özelliklerine vurgu yapılması önerilmektedir. Öncelikle verilecek değerler olarak hoşgörü ve saygı sayılmaktadır. Örnek etkinlik olarak şunlar önerilmektedir: Dinlerin kaynağına göre şema halinde gösterilmesi, Hz. Muhammed’in hayatından ve kültürümüzden birlikte yaşamının önemi ve yolları konusunda örnekler bulunarak bunların üzerinde konuşulması, dinlerin ortak ve farklı yönlerini gösteren kavram haritası oluşturmaları ve evrensel değerler üzerine bir sözlük çalışması yapmaları.

¹⁰ Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, **İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programları**, Devlet Kitapları Müdürlüğü, İstanbul, 2010 s. 34.

¹¹ İlköğretim ve Orta Öğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programları, s. 65.

Sonuç

Günümüzde çoğulculuk, yaşadığımız toplumların neredeyse doğal bir yapısı haline gelmeye başlamıştır. Bir yandan küreselleşmenin getirdiği toplumsal dönüşümler ve buna bağlı olarak ortaya çıkan çoğul kimliklerle ulus ötesi kurumların artan rolü sonucu her geçen gün daha da artmakta olan farklılaşmış kimlikler, yaşadığımız dünyanın birer gerçeği haline gelmiştir. Bugün için insanlar geçmişte hiç olmadığı kadar iç içe yaşamakta, çoğu ülke kültürel bakımdan önemli çeşitlilikler göstermektedir.

Türkiye’de ilk ve orta dereceli okullarda okutulmakta olan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders programında, İslam dinin yanında diğer dinlerle ilgili ayrıntılı bilgilerin yer aldığı bağımsız üniteler bulunmaktadır. Bunun yanında birçok konu açıklanırken İslam dini ile birlikte diğer dinlerin görüşleri de yer almaktadır.

İlköğretim ve Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi programlarının genel amaçları temel yaklaşımları ve vizyonu değerlendirildiğinde; İslam dini dışındaki diğer dinlerin öğretimi başta olmak üzere, bu dinlere ve inanışlara saygı ve hoşgörünün özellikle ele alındığı görülmektedir.

Ders programında, diğer dinlerin sunumunda çoğulculuk yönünde, bilimsel ve ötekini yargılamadan anlamaya çalışan bir anlatımın olduğu anlaşılmaktadır.

Programda İslam dışındaki dinlerin öğretimine, objektif yaklaşıldığı; İslam dininin öğretiminde, teolojik yaklaşım yerine din bilimsel yaklaşımı ön plana çıkarıldığı, konuların açıklanmasında rasyonelliği ve eleştirel düşüncüyü önemseydiği görülmektedir.

Tüm öğrencilerin zorunlu olarak okudukları Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin dışında din görevlisi yetiştiren meslek okulu olan İmam Hatip Liseleri bu araştırmada ele alınmamıştır. Bir meslek okulu olarak, İmam Hatip Liseleri 12. Sınıflarında Karşılaştırmalı Dinler Tarihi adlı bir ders yer almakta ve geleceğin din görevlisi adaylarına bütün dinler ayrıntılı olarak öğretilmektedir.